

Universitat de les Illes Balears

Facultat d'Economia i Empresa

Treball de Fi de Grau d'Administració d'Empreses

Empresa, RSE i Corrupció

Mailén Yamila Martino González

4º GADE - 43122628C

Tutor: Aleix Calveras Maristany

Palma, 14 de maig de 2013

Índex

1. CONCEPTE I HISTÒRIA DE LA CORRUPCIÓ	8
1.1 DEFININT EL CONCEPTE: CORRUPCIÓ.....	8
1.2 CONSEQÜÈNCIES DE LA CORRUPCIÓ EN LA SOCIETAT.....	10
1.3 HISTÒRIA DE LA CORRUPCIÓ.....	12
2. POLÍTIQUES CONTRA LA CORRUPCIÓ	14
3. INSTITUCIONS I ORGANISMES CONTRA LA CORRUPCIÓ	16
4. MESURANT LA CORRUPCIÓ	21
5. CORRUPCIÓ EN EL SECTOR PRIVAT	24
5.1 CAUSES DE LA CORRUPCIÓ EN LES EMPRESES.....	24
5.2 CONSEQÜÈNCIES DE LA CORRUPCIÓ EN LES EMPRESES.....	25
5.3 TIPUS DE CORRUPCIÓ EN LES EMPRESES.....	27
6. ESTRATÈGIES EMPRESARIALS CONTRA LA CORRUPCIÓ I RSE	28
6.1 ESTRATÈGIES PREVENTIVES I DE CONTROL.....	29
6.2 EVOLUCIÓ I TENDÈNCIES.....	34
7. DIFERÈNCIES PER PAÏSOS I SECTORS	36
8. ANÀLISIS DE CASOS REALS	38
9. CONCLUSIONS	43
10. REFERÈNCIES	44
11. TAULES I GRÀFICS	47
12. ANNEXOS	55

Índex de Taules i Gràfics

1. Gràfic 1.1 Índex de Percepció de la Corrupció Global.....	47
2. Taula 1.2 Puntuació dels Països a l'Índex de Percepció de la Corrupció.....	48
3. Taula 1.3 Evolució Índex de Transparència de les CCAA 2010-2012.....	49
4. Taula 1.4 Puntuació de les Illes Balears en les diferents àrees de transparència 2012.....	50
5. Taula 1.5 Puntuació de les Illes Balears en les diferents àrees de transparència 2010.....	50
6. Taula 1.6 Puntuació de l'ajuntament de Palma a les diferents àrees de transparència 2012.....	51
7. Taula 1.7 Puntuació de l'ajuntament de Palma a les diferents àrees de transparència 2010.....	51
8. Gràfic 2.1 Evolució Polítiques Anticorrupció de les empreses de l'IBEX 35 2005-2009.....	52
9. Gràfic 2.2 Evolució Sistemes Anticorrupció de les empreses de l'IBEX 35 2005-2009.....	52
10. Taula 2.3 Nombre d'empreses de l'IBEX 35 amb informació pública.....	52
11. Taula 3.1 Evolució de l'Índex de Fonts de Suborn per països 2011.....	53
12. Taula 3.2 Índex de Fonts de Suborn per sectors 2011.....	54

Resum

La corrupció és un gran problema que afecta a tots els països del món i perjudica a la societat en diferents àmbits com l'econòmic, social, polític i moral. A més, és un gran obstacle per al correcte desenvolupament de les empreses i el funcionament eficaç del lliure comerç.

L'objecte d'aquest treball de fi de grau és donar a conèixer la importància del fenomen de la corrupció, quines són les seves principals causes i conseqüències, de quina forma afecta a les empreses i quines eines disposen aquestes per lluitar contra la corrupció des del punt de vista de la Responsabilitat Social Empresarial, amb la finalitat d'aconseguir evitar-la o eliminar-la dins del sector empresarial.

Abstract

Corruption is a big challenge around the world that affects our society in different fields such as economic, social, political and moral. Besides, it is a big obstacle for the proper development of the enterprises and the effective operation of free trade.

The object of this final project is to explain the importance of this problem, which the main causes and consequences are, how corruption affects the enterprises and how they can fight it from the point of view of Corporate Social Responsibility, in order to avoid it or eliminate it in the business sector.

Introducció

La corrupció és un gran problema que pràcticament existeix des de l'inici de la civilització, encara que en els darrers anys s'ha fet més notable i s'ha convertit en un gran tema objecte d'estudi, ja que s'ha demostrat que és un dels principals problemes que afecten a la societat actual de tots els països del món i en diferents àmbits, com l'econòmic, el polític, el social i el moral.

A més a més, el fenomen de la corrupció no només afecta al sector públic, com generalment es pensa, sinó també podem trobar casos de corrupció en el sector privat. Per aquesta raó, en els darrers anys han augmentat el nombre d'estudis sobre la corrupció en el sector empresarial. Els resultats d'aquests estudis indiquen que la corrupció és un gran problema que afecta per igual tant a les institucions públiques com a les privades. Per aquest fet, la lluita contra la corrupció és un deure tant dels governs, com de les empreses i de la societat en general. La participació del sector privat en aquesta lluita és essencial. No obstant això, existeixen moltes empreses que encara no s'han adonat de la importància de tenir en compte aquest problema.

Per tot això, en aquest treball s'analitzarà la corrupció com un dels principals problemes per al desenvolupament de l'economia i de la societat, s'esmentaran quins són els principals organismes que lluiten contra la corrupció i de quina manera ho fan. A més, s'analitzarà la corrupció des d'un punt de vista empresarial, quines són les seves causes, i sobre tot des de l'enfoc de responsabilitat social empresarial, quines estratègies poden seguir les empreses per evitar-la o combatre-la. Es demostrarà que lluitar contra la corrupció és important i bo per a les empreses i que el rol del sector privat es considera crucial en aquesta lluita.

També s'analitzarà els nivells de corrupció en diferents països i sectors empresarials, per comprovar que la corrupció afecta de manera diferent a cada país, ja que depèn en gran part de la cultura pròpia i de com es percep la corrupció en cada país.

Finalment, s'explicaran una sèrie de casos concrets amb la finalitat de conèixer com es dona a la realitat de les empreses la corrupció, en quins aspectes es veuen afectades i com ho intenten solucionar.

Metodologia

Per a l'elaboració d'aquest treball es va seguir la següent metodologia.

En primer lloc es va identificar el tema d'estudi, es tracta d'una etapa inicial en la qual es varen detectar els temes a analitzar i els objectius del treball.

En segon lloc es va fer una primera selecció de fonts d'informació, per una banda el tutor del treball va facilitar una sèrie de documents, de bibliografia i enllaços que podien ser útils per a la redacció del treball. A més, es va realitzar una gran recerca de documentació, llibres, revistes i recursos digitals a internet. Tot seguit es va analitzar a fons cada recurs i es va avaluar la informació que contenia cadascú.

Finalment, després d'avaluar i filtrar els recursos, es va procedir a estructurar el treball, decidir quins apartats i temes s'inclourien, i a redactar-lo. Per a la redacció del treball, citació i formulació de la bibliografia, es varen seguir les normes *APA Style 6th edition* (American Psychological Association), pròpies per a la redacció de treballs de ciències socials.

1. Concepte i història de la corrupció

1.1 Definint el concepte: Corrupció

En primer lloc, i abans d'introduir-se en el tema, s'ha de conèixer correctament el significat de la paraula corrupció. Tal i com afirma Gómez (2004), la corrupció és un concepte difícil de definir amb precisió, i per això existeixen una gran varietat de definicions.

Segons Transparència Internacional, la corrupció consisteix en l'abús del poder encomanat per a benefici propi. En altres paraules, "la corrupció consisteix en l'abús d'una posició de confiança per a l'obtenció d'un benefici deshonest." (Argandoña & Morel Berendson, p.8, 2004).

D'altra banda, Banfield (1975) considera que la corrupció es pot entendre com un problema d'agència en el qual participen tres parts: un agent, un principal, i una tercera part. L'agent és la persona que ha acceptat una obligació per actuar en benefici i en representació del seu principal, persona o entitat, i per servir els seus interessos. La tercera part espera guanyar o perdre segons l'actuació de l'agent.

Un agent serà considerat corrupte si sacrifica de manera intencionada i infringint les normes i lleis, els interessos del principal per a benefici propi o de la tercer part, de la qual rebrà una recompensa.

Com expliquen Argandoña & Morel Berendson (2004), hi ha una sèrie de dimensions que caracteritzen la corrupció:

- *Intercanvi.* Interacció entre dues o més persones, entre les quals una inicia un acte corrupte i l'altre l'accepta. Es tracta d'un intercanvi de benefici-recompensa, que es sol produir de manera voluntària i de mutu acord.
- *Violació de les normes.* La corrupció és un comportament immoral, per tant, es produeix en contra de les normes legals i dels valors morals.
- *Abús de poder.* Els agents corruptes utilitzen la seva posició de poder i l'autoritat conferida per al seu benefici propi.
- *Absència de víctimes directes.* La corrupció no sol produir víctimes directament. En un acte corrupte tots els que participen poden arribar a guanyar, sempre que no siguin descoberts i castigats. En aquest aspecte, les víctimes de la corrupció són externes, és a dir, persones o entitats que no

participen en l'acte de corrupció i que es veuen perjudicades de manera indirecta.

- *Secretisme.* Els agents corruptes conformen una comunitat íntima, tancada i oculta en la qual acorden de manera secreta els objectius i avantatges il·legals i immorals de les seves relacions d'intercanvi.

Finalment, podem dir que “La corrupció es produeix on la recerca privada per a un avantatge econòmic i un progrés personal col·lisionen amb les lleis i normes que condemnen aquests comportaments.” (Rose-Ackerman & Soreide, p.15, 2011)

La corrupció es pot donar de diferents formes, a continuació s'esmenten quines són les principals que es poden trobar:

- *Suborn:* És un delictes que consisteix en que una autoritat o funcionari accepta o sol·licita un obsequi a canvi de realitzar o ometre un acte. La iniciativa la té qui realitza el pagament.
- *Extorsió:* És un delictes que consisteix en obligar a una persona, mitjançant la violència o la intimidació, a realitzar o ometre un acte amb la intenció de produir un perjudici a un tercer. La iniciativa la té qui rep el pagament, sigui de forma explícita o no.
- *Abús de pagaments, regals i favors:* Forma més subtil d'utilitzar els doblers, ja que es pot confondre o camuflar com un detall legítim d'agraïment que moltes vegades s'ofereix obertament durant una activitat amb la finalitat de fomentar bones relacions.
- *Abús de poder:* Exercici de forma excessiva de les atribucions i facultats atorgades a una persona, allunyant-se de la finalitat per a la qual varen ser dirigides.
- *Pagaments de facilitació:* Es tracta de pagaments o regals de petita quantia que es fan a una persona (un funcionari o un treballador d'una empresa privada) per aconseguir un favor, per assegurar o agilitzar la realització d'una acció rutinària o necessària, com accelerar un tràmit administratiu, obtenir un permís, una llicència o un servei, o evitar un abús de poder.
- *Conflicte d'interessos:* Es produeix entre els assumptes i els béns que són de tota la comunitat i els privats, vinculats als fins particulars de cada membre de la societat civil. Evitar els conflictes d'interessos garanteix la imparcialitat dels

agents públics per fer-se càrrec en els assumptes comuns sense que els seus actes beneficien o afavoreixin a interessos privats propis.

- *Tràfic d'influències*: Consisteix en l'ofertament o requeriment d'un avantatge amb la finalitat d'exercir una influència inapropiada per obtenir un benefici propi.
- *Nepotisme i favoritisme*: Abús de poder comès a favor de parents i d'amics.

A més, existeixen diferents tipus de corrupció, i cadascuna s'ha de tractar de forma diferent:

- *Política*. Està lligada al poder, ja sigui com a resultat d'una acció popular o com a part de l'exercici de la política per aconseguir autoritat. El finançament dels partits polítics, sol ser un instrument usual per a la pràctica de la corrupció.
- *Administració Pública*. Consisteix en el desviament del poder de l'Estat i les normes públiques en favor d'interessos particulars, a canvi de recompenses.
- *Empresarial o privada*. Pot donar-se entre agents públics i privats, o entre dos agents privats.
- *Judicial*. Consisteix en la compra-venda d'influències en la presa de decisions judicials, aquesta forma de corrupció pot anular el caràcter democràtic d'un país.

1.2 Conseqüències de la Corrupció en la Societat

La corrupció és un dels principals problemes que perjudica a la societat, ja que produeix un gran cost polític, econòmic i social. Segons afirma la UNODC (United Nations Office on Drugs and Crime), la corrupció destrueix les institucions democràtiques, contribueix a la inestabilitat governamental i frena el desenvolupament i creixement econòmic.

Segons el Banc Mundial, la corrupció constitueix un "impost" molt elevat sobre la inversió, que equival a un 20% per als inversors estrangers. Per tant, la inversió estrangera es veu disminuïda al haver-hi menys transparència i menys accessibilitat al mercat. A més, les petites empreses no poden superar els costos inicials requerits per la corrupció, i això provoca una disminució en l'activitat emprenedora.

Des del punt de vista econòmic¹, la corrupció provoca la ineficiència de l'ús dels recursos, en forma de majors costos i preus, i menors quantitats de producció. A més, la corrupció és un incentiu per a la inversió de béns tangibles (sòl, construcció, habitatge...) i això provoca una disminució en la inversió de béns intangibles com l'educació o I+D+i, que afavoreixen l'augment de la productivitat i del creixement de les economies.

Una altra conseqüència de la corrupció es veu reflectida en el sector públic, ja que els ingressos públics disminueixen a causa de la incentivació de l'evasió fiscal de les empreses i dels ciutadans. També es produeix l'assignació ineficient dels recursos i l'alteració de la despesa pública en perjudici d'activitats socialment més rentables com l'educació i la sanitat, a favor d'altres on les oportunitats de corrupció són majors. Tot això provoca un augment del dèficit públic i de les necessitats de finançament.

En l'àmbit polític, la corrupció distorsiona els processos de presa de decisions que crea oportunitats per uns i costos per altres. També es fomenta l'opacitat de les actuacions i a llarg termini es veurà afectat l'Estat de Dret i el sistema democràtic.

Finalment, la corrupció impossibilita el desenvolupament social i creixement econòmic dels països a causa de l'accentuació de les diferències socials. En primer lloc es produeixen efectes negatius en la distribució de la renda ja que es desvien recursos en perjudici de les classes social més baixes, augmenten els costos dels serveis públics i es veu disminuïda la despesa social. Per altra banda, en un sistema corrupte es destrueixen els incentius a desenvolupar carreres basades en el mèrit personal i per tant, es redueix el valor de la formació del capital humà.

Alguns autors pensaven que la corrupció era bona per a la societat i podia ajudar a evitar la burocràcia i a avançar més ràpidament, no obstant això, es pot comprovar que la corrupció és nociva per al desenvolupament de tots els països.

1. Les conseqüències econòmiques i empresarials s'especifiquen a l'apartat 5.2 *Conseqüències de la corrupció en les empreses* a la pàgina 25.

1.3 Història de la Corrupció

Segons alguns autors, la corrupció es va originar de forma simultània al propi estat i a les burocràcies estatals.

“Els testimonis de corrupció es troben en les antigues civilitzacions de Mesopotàmia i l’Índia. En llocs com Sumèria o Babilònia es percebia com una pràctica generalitzada per a qualsevol persona que volgués obtenir una actuació o favor del govern.”

(Giménez Chueca, p.16, 2011)

Com afirmen els historiadors, cap de les grans primeres civilitzacions es varen lliurar de la corrupció, per exemple, a l’Antic Egipte en el segle XII A.C, hi ha constància de casos de corrupció amb el Faraó Ramsés III. Un altre exemple el trobem a la Grècia Clàssica amb Fídies i Pericles, els quals varen ser acusats d’enriquir-se amb la construcció d’un dels temples del Egeo.

Per una altra banda, l’imperi Romà i la seva expansió va estar lligada a la corrupció.

“El sistema[...] es basava principalment en les relacions clientelars i el tràfic d’influències. Per tant, qui volgués progressar necessitava tenir doblers per pagar suborns.” (Giménez Chueca, p.18, 2011).

Més endavant, amb l’arribada de la religió catòlica, es va produir un important canvi moral. Robar era pecat, encara que amb la confessió s’aconseguia el perdó.

En el renaixement, la corrupció es va fer més forta amb Nicolau Maquiavel que va popularitzar “el fi justifica els mitjans.”

Després de la Revolució Francesa, la caiguda dels jacobins, va demostrar que eliminar la corrupció era pràcticament utòpic, ja que molts dels funcionaris varen cercar l’enriquiment amb mitjans il·legals.

Així mateix, durant el segle XIX, la percepció de la corrupció era entesa com a positiva, ja que es creia que s’havia de fer qualsevol cosa per ser el millor en els negocis.

Les dictadures com l’alemanya o la italiana, es varen presentar com una alternativa en contra de la corrupció, no obstant això, en arribar al poder varen mostrar que la seva política també afavoria només a uns determinants sectors de la població. Per

exemple, en la dictadura de la URSS els suborns eren habituals en tota l'estructura de l'Estat i a Itàlia i Alemanya la corrupció afectava directament al funcionament de l'Estat.

A l'actualitat, amb l'Estat de Dret, la corrupció és un fenomen que hauria d'estar controlat, pel fet que es suposa que hi ha una major transparència. Així i tot, encara hi ha persones que creuen que la corrupció afavoreix a la societat, tal i com pensava Winston Churchill "La corrupció actua com a lubricant benèfic per al funcionament de la màquina de la democràcia." De tota manera, cada vegada la gent està més conscienciada envers aquest problema i generalment està mal vista.

Des del punt de vista històric, es pot concloure que la corrupció ha estat lligada al poder al llarg de tota la història de la humanitat. Durant els règims autoritaris els nivells de corrupció varen arribar al màxim i amb l'arribada de les democràcies, encara que aquest fenomen segueix present, existeixen cada vegada més instruments i lleis per poder evitar i eliminar aquest problema.

Finalment, podem concloure que tal i com considera Julián Santamaría "La corrupció és una lacra de tots els temps, que es refereix a la naturalesa humana. Es dona en tots els països i en totes les èpoques." Així i tot, l'actitud envers la corrupció està canviant. Actualment, existeix una creixent intolerància cap a la corrupció, i cada vegada hi ha més polítics i gerents que han estat jutjats i condemnats a nivell mundial.

2. Polítiques contra la corrupció

La majoria dels autors creuen que no és possible l'eradicació total de la corrupció, no obstant això si que veuen factible la seva reducció al màxim.

Segons Soto (2003), es poden trobar diverses mesures anticorrupció, aplicables a diferents àmbits.

En primer lloc es troben les polítiques socials. La societat ha de desenvolupar mecanismes de vigilància i augmentar l'educació dels ciutadans en contra de la corrupció. La primera mesura consisteix en augmentar la inversió en capital social, es tracta d'un procés lent, a través del qual s'adquiriran hàbits socials positius.

Una altra mesura social consisteix en augmentar la visibilitat i denúncia dels casos de corrupció en els mitjans de comunicació, com també afavorir la llibertat d'informació, de premsa i potenciar una cultura democràtica i participativa.

Des del punt de vista legal, és important realitzar una reforma en les lleis contra les activitats corruptes, establir regulacions clares, coherents i precises. A més d'augmentar les sancions efectives contra la corrupció. Per altra banda, s'han d'implantar millors sistemes de detecció i control i per això és essencial la independència del poder judicial.

En l'àmbit polític, es pot augmentar la responsabilitat i transparència de les actuacions, del finançament i de la comptabilitat dels partits polítics. A més, és necessari descentralitzar la presa de decisions i en particular, els mecanismes d'assignació dels fons públics. Per altra banda, també s'ha d'adequar els salaris dels funcionaris públics i reduir la seva discrecionalitat.

En l'àmbit econòmic s'han de crear organismes antimonopolis i de defensa de la competència per evitar els comportaments oportunistes de determinats agents.

En conclusió, es necessita augmentar la transparència en tots aquests àmbits per poder minimitzar la corrupció en la nostra societat.

Finalment, és important recordar que les normes existents en un determinat moment de la societat, no només inclouen les explícites com la constitució o els codis legals,

sinó també les basades en la tradició, costums i la història de cada país, en definitiva, la seva cultura.

Tal i com afirma Fisman (2007) en una de les seves publicacions, les normes culturals o socials relacionades amb la corrupció són molt persistents, no obstant això, si s'introdueixen polítiques i lleis per evitar la corrupció, es pot arribar a modificar el comportament dels ciutadans al llarg termini. Per tant, incrementar les lleis que castiguen aquest fenomen pot arribar a modificar la percepció que una societat té cap a la corrupció.

3. Institucions i organismes contra la corrupció

Existeixen una sèrie d'organismes que lluiten per eliminar la corrupció a tots els nivells. A continuació es nombraran els principals organismes que actuen a nivell internacional i a nivell nacional i que juguen un paper molt important en aquesta lluita.

Transparency International (TI)

Com es descriuen a la seva pàgina web, es tracta d'una organització no governamental, el seu principal objectiu és aconseguir un món en el qual els governs, les empreses, la societat civil i la vida diària de les persones estiguin lliures de corrupció.

Va ser creada en 1993, per un grup reduït de persones, amb la finalitat de lluitar contra la corrupció i promoure la transparència, la rendició de comptes i la integritat a tots els nivells de la societat. En l'actualitat estan presents a més de 100 països.

TI creu que una de les principals eines per lluitar contra la corrupció és l'accés a la informació, i per això ofereixen a la seva web important i valuosa informació per a tota la població.

En l'àmbit internacional, TI promou campanyes de conscienciació sobre les conseqüències que du la corrupció, també promou l'adopció de diverses reformes polítiques i la realització de convencions internacionals.

A nivell nacional, actua *Transparència Internacional Espanya*, que té com a objectiu específic impulsar la transparència en les diferents institucions públiques espanyoles, avaluant el nivell d'apertura informativa i de transparència envers la societat i els ciutadans.

En aquest aspecte, TI Espanya, elabora i publica (amb caràcter gratuït i sense finançament públic) els següents índexs: Índex de Transparència dels Ajuntaments, Índex de Transparència de les CCAA, Índex de Transparència de la Gestió de l'Aigua i l'Índex de Transparència de les Diputacions. Els principals objectius d'aquests índexs són realitzar una avaluació del nivell de transparència de les institucions públiques, impulsar i promoure la transparència i l'augment de la informació que ofereixen aquestes entitats a la societat.

Un dels darrers projectes de TI Espanya va ser la presentació d'una proposta de millora de la nova Llei de Transparència que està tramitant actualment el govern.

Pacte Mundial de les Nacions Unides

El Pacte Mundial va ser proposat en 1999 pel Secretari General de les Nacions Unides d'aquell moment, i es va iniciar a l'any següent. El Pacte Mundial fomenta la responsabilitat cívica de les empreses per a que puguin contribuir a la solució dels reptes de la globalització. Promouen principis socials i ambientals de caràcter universal.

Els seus principals objectius són aconseguir que el Pacte Mundial formi part de l'estratègia i de les operacions de les empreses i facilitar la cooperació entre els principals grups participants promovent relacions de suport.

No es tracta d'un instrument normatiu, el Pacte Mundial vol que les empreses donin suport i posin en pràctica un conjunt de valors fonamentals, anomenats els 10 principis, en matèria de drets humans, normativa laboral, medi ambient i la lluita contra la corrupció.

Per tant, respecte a la corrupció, el principi 10 diu el següent: “ Les empreses han de treballar contra la corrupció en totes les seves formes, incloent l'extorsió i el suborn”

Els tres principals objectius d'aquest principi són:

- Implementació interna de polítiques i programes anticorrupció dins les organitzacions.
- Informes externs de les polítiques, experiències compartides i de millors pràctiques.
- Accions col·lectives entre els participants del Pacte Mundial, les indústries i altres stakeholders per assegurar que cap empresa rep algun avantatge injust.

Respecte al principi 10, el 2008 es va decidir desenvolupar un conjunt on-line d'eines anticorrupció. La seva finalitat és guiar a les empreses amb una sèrie d'iniciatives i eines per implementar aquest principi. Aquestes eines es troben a la pàgina web oficial de United Nations Global Compact (<http://www.unglobalcompact.org/>).

El Pacte Mundial de les Nacions Unides opera a Espanya a través de la “*Red Española*”, i actualment té 1981 entitats adherides. Es tracta d’una destacada xarxa local per a la creació de diferents activitats i eines per fomentar la implantació dels 10 principis del Pacte Mundial entre les entitats signants.

Com a darrera activitat enfocada a la lluita contra la corrupció, una vintena de socis de la *Red Española del Pacto Mundial*, varen participar en un taller pràctic: “ Com implantar un pla anticorrupció”, és a dir, com aplicar la transparència en les organitzacions.

Organization for Economic Co-operation and Development (OCDE)

Aquesta organització es va establir a l’any 1961, la seva missió és promoure polítiques per millorar el benestar social i econòmic de les persones de tot el món. És un dels líders internacionals en la lluita contra la corrupció.

Respecte a la corrupció, l’OCDE considera que és una amenaça per al desenvolupament sostenible, els processos democràtics i les pràctiques comercials justes.

Amb l’OCDE, els governs poden treballar conjuntament i compartir experiències i cercar solucions als problemes comuns.

L’OCDE va elaborar unes línies directrius per a les empreses multinacionals, que consisteixen en recomanacions dirigides als governs de les multinacionals on s’expliquen una sèrie de principis i normes voluntàries per a l’obtenció d’una conducta empresarial responsable. El principal objectiu de les Directrius és garantir el correcte desenvolupament de l’activitat d’aquestes empreses en tots els països on operen.

United Nations Office on Drugs and Crime (UNODC)

Oficina de les Nacions unides que té com a objectiu principal la lluita contra les drogues i el crim organitzat .

Segueixen tres línies d’actuació: investigació, persuasió als governs per a que modifiquin les lleis i assistència tècnica a aquests.

UNODC contribueix de forma activa a la implementació del principi 10 del Pacte Global. Ha realitzat una guia per facilitar la redacció dels informes d'aquest principi i una eina per prevenir i eliminar la corrupció a l'interior de les empreses. L'any 2011, va llençar una web anticorrupció, creada juntament amb El Pacte Mundial, anomenada TRACK (*Tools and Resources for Anti-Corruption Knowledge*) amb accés públic a informació legal i no legal sobre la corrupció.

Negocios Limpios

Fundació Carolina, institució pública-privada que promou les relacions culturals i la cooperació en matèria educativa i científica entre Espanya i els països d'Iberoamèrica i *Ecologia i Desenvolupament*, *ECODES*, organització sense ànim de lucre i independent que actua a favor del desenvolupament sostenible en els àmbits de l'economia, societat i medi ambient, varen establir en 2005 un conveni de col·laboració per dur a terme un programa de sensibilització i prevenció de la corrupció per a les empreses espanyoles amb interessos en països en desenvolupament.

Juntament, varen crear un programa anomenat “*Negocios Limpios, Desarrollo Global: El rol de las empresas en la lucha internacional contra la corrupción.*” La seva pàgina web (www.negocioslimpios.org), és un portal sobre corrupció, orientat a empreses hispanoamericanes, grans i pimes, on s'ofereix informació sobre el problema de la corrupció, quines pràctiques poden seguir i quines eines disponibles hi ha per a les empreses.

Cambra de Comerç Internacional (ICC)

És una organització pionera en la lluita contra la corrupció empresarial, des de 1977 es va crear una comissió de Responsabilitat Social i Anticorrupció, en la qual es desenvolupen guies, codis i normatives per als empresaris.

La seva publicació més important van ser les Normes de la ICC per a combatre la corrupció, conté les principals mesures que les empreses haurien de prendre per prevenir la corrupció.

World Economic Forum – Partnering Against Corruption Initiative (PACI)

La iniciativa contra la corrupció del Fòrum Econòmic Mundial, PACI, va ser creada el 2004. És un projecte global destinat a totes les indústries, amb l'objectiu de contribuir a la competitivitat, a la transparència, a la rendició de comptes i a la responsabilitat social de les empreses.

El seu fonament és la tolerància zero cap a la corrupció, mitjançant l'execució d'un programa anticorrupció dins les empreses.

4. Mesurant la Corrupció

Existeixen diversos indicadors elaborats per Transparency International, que mesuren la corrupció a nivell internacional i també a nivell nacional ja que analitzen les Comunitats Autònomes d'Espanya i els seus Ajuntaments. A continuació s'especifiquen quins són aquests indicadors, com s'elaboren i quines conclusions s'obtenen a partir d'ells.

Índex de Percepció de la Corrupció

Transparency International realitza cada any l'Índex de Percepció de la Corrupció, que mesura els nivells de percepció de la corrupció del sector públic a tots els països del món, segons la percepció d'empresaris i analistes del país. Els països es puntuen de 0 (altament corruptes) a 100 (totalment transparentes).

Com es pot observar al **gràfic 1.1**, l'índex de 2012 mostra com la corrupció segueix sent un gran problema a nivell internacional. Dos terços dels 176 països analitzats han obtingut una puntuació inferior a 50, el que indica que les institucions públiques han d'augmentar la seva transparència i que els funcionaris amb poder han de rendir comptes de manera més rigorosa.

En l'índex de 2012, Dinamarca, Finlàndia i Nova Zelanda comparteixen el primer lloc, amb una puntuació de 90, ja que tenen uns sòlids sistemes d'accés a la informació i normes que regulen la conducta dels càrrecs públics. En l'altre extrem es troben Afganistan, Corea del Nord i Somàlia, en aquests països l'absència d'institucions públiques eficaces i de polítics més transparents mostra la necessitat d'adoptar una postura més ferma contra la corrupció. **(Taula 1.2)**

Espanya es troba en el lloc 30 de la llista amb una puntuació de 65, si es compara amb l'índex de 2011, es veu que ha millorat escassament, abans es trobava en el lloc 31 amb una puntuació de 62. Espanya ha de seguir treballant contra la corrupció, sobre tot a l'actualitat ja que han sortit a la llum nombrosos casos de corrupció en el sector públic i en la política.

Entre els països que no tenen una puntuació major a 50, es troben les nacions de l'Eurozona que s'han vist més afectades per la crisi econòmica i financera.

Transparency International ha advertit a la Unió Europea de que han d'afrontar els riscos de la corrupció en el sector públic per poder superar aquesta crisi financera.

Baròmetre Global de la Corrupció

El baròmetre de Transparency International, complementa les perspectives dels analistes dels països i empresaris de l'Índex de Percepció de la Corrupció i de l'Índex de Fonts de Suborns, ja que analitza les percepcions del públic en general sobre com les institucions importants es veuen afectades per la corrupció. També analitza en qui confia més la població en la lluita contra la corrupció en els seus països.

Les principals conclusions que es varen aconseguir del Baròmetre 2010 són les següent:

- En tot el món, es percep que els nivells de corrupció han augmentat en els darrers anys.
- Els partits polítics són els identificats com la institució més corrupta en tots els països del món.
- Les mesures dels governs per combatre la corrupció es veuen com poc eficaces.
- Hi ha un baix nivell de confiança en les entitats formals per combatre la corrupció.

Índex de Transparència de les Comunitats Autònomes a Espanya (INCAU)

Elaborat per Transparència Internacional Espanya, amb l'objectiu de mesurar el nivell de transparència de les disset CCAA. Es valora si la informació requerida està o no disponible.

Tal i com s'observa a la **taula 1.3**, totes les CCAA han obtingut un valor superior a 50 sobre 100. Les comunitats que es troben en el primer lloc de la classificació són País Basc i La Rioja, amb un 97,5. En canvi, Múrcia (55) i Castella La Manxa es troben en les darreres posicions.

En referència a les Illes Balears, ha estat una de les CCAA que més ha millorat, ja que va passar d'un 56,3 en 2010 a un 83,8 en 2012. Les millores per àrees es poden observar a les **taules 1.4 i 1.5**. Aquest canvi es deu a que en 2011 el Govern de les

Illes Balears va acordar utilitzar l'INCAU com a eina d'autoavaluació permanent i publicar en la pàgina web del CAIB els resultats de l'avaluació i els enllaços a la informació establida en els indicadors amb l'objectiu de que els ciutadans puguin consultar-la.

Finalment, respecte a les àrees de transparència, l'àrea amb menor puntuació, igual que en el 2010, va ser la transparència econòmic-financera.

Índex de Transparència dels Ajuntaments a Espanya

Elaborat per Transparència Internacional Espanya, aquest índex mesura el nivell de transparència dels 110 majors ajuntaments d'Espanya.

En general, els ajuntaments han mantingut i millorat la seva transparència. Els vuits ajuntaments que han obtingut la màxima puntuació (100) en 2012, son Alcobendas, Bilbao, Gandia, Gijón, Oviedo, Ponferrada, San Cugat del Vallés i Torrent. En l'altre extrem, es troben Terol (16,3) i Ciutat Reial (15), que any rere any disminueixen el seu nivell de transparència.

En referència a l'ajuntament de Palma, en el 2012 va veure disminuït el seu nivell de transparència a 72,5, comparat amb el 91,3 que va obtenir en l'any 2010. **(Taules 1.6 i 1.7).**

La disminució de la transparència en els governs afecta a l'assignació de recursos, afavoreix les desigualtats econòmiques i acabarà afectant al creixement econòmic de les empreses i de la societat en general. Per tant, és important que tant les comunitats autònomes com els ajuntaments facin tot el possible per augmentar la seva transparència, ja que la transparència i la responsabilitat són essencials per a la correcta gestió del govern.

Finalment, és important remarcar que en els darrers anys, alguns ajuntaments com el de Madrid, Bilbao, Saragossa, Sant Sebastià i San Cugat del Vallés, han creat dins la seva web un apartat dedicat a la transparència, per facilitar la consulta i accés directe a la informació per als ciutadans.

5. Corrupció en el Sector Privat

Com s'ha avançat al principi d'aquest treball, i com afirma Argandoña (2007), la corrupció és un problema que afecta a tots els països i també és un gran obstacle per al correcte funcionament de les empreses. No obstant, existeix una certa indiferència en el sector privat, ja que els empresaris generalment consideren que no és un problema que els afecta directament.

La corrupció privada es dona quan un directiu o empleat té un poder o influència en l'exercici de la seva funció o responsabilitat dins l'empresa privada, i no actua segons els seus deures i responsabilitats, per tant produeix un dany directe o indirecte per a l'empresa o organització, en benefici propi o d'una altra persona, empresa o entitat. (Argandoña, La Corrupción en el Sector Privado, 2003)

La corrupció empresarial es pot donar de dues formes. En primer lloc, es troba la corrupció empresarial interna (*private-to-private corruption*), que es produeix entre els empleats i/o directius de la pròpia empresa i amb altres empreses com els proveïdors o competidors.

Per altra banda, es troba la corrupció entre un empresari i el sector públic, en aquest cas l'empresari pot pagar suborns als funcionaris per aconseguir els tràmits o llicències més ràpidament, o els funcionaris demanar els anomenats "pagaments de facilitació" per poder aconseguir el que l'empresari demana o necessita.

A continuació s'explicaran quines són les causes que provoquen la corrupció en el sector empresarial, quines són les seves conseqüències, i quines formes de corrupció són les més comunes.

5.1 Causes de la Corrupció en les Empreses

Tal i com expliquen Argandoña & Morel Berendson (2004) les empreses que desenvolupen accions corruptes troben beneficis a curt termini, no obstant això, no veuen que la corrupció és un gran obstacle per al creixement empresarial i que les seves conseqüències es veuen a mitjà/llarg termini, a més provoquen danys molt greus i finalment, acabarà afectant en tot l'àmbit empresarial i en l'economia.

Com va analitzar Argandoña en una de les seves investigacions (2007), podem trobar tres causes que produeixen la corrupció: oportunitat, benefici i risc.

L'oportunitat apareix gràcies a la concentració de poder en una persona, sense un control suficient. El benefici correspon als ingressos que s'obtenen de l'activitat corrupta, i el risc prové de les possibilitats de que aquest acte sigui descobert i castigat.

Per tant, el possible corrupte compararà els seus ingressos sense realitzar l'acte de corrupció amb l'ingrés que obtindria realitzant-lo, tenint en compte la quantitat guanyada, la probabilitat de que sigui descobert i el càstig esperat que l'imposarien. Finalment, acceptarà realitzar l'activitat corrupta si la probabilitat de ser descobert i el càstig són baixos en relació amb la quantitat guanyada amb la corrupció.

Per altra banda, la corrupció persisteix a causa de la falta de vigilància i compliment de les lleis, de transparències en les polítiques anticorrupció, falta de pressupost per a la seva eradicació i falta d'informació en general.

Un altre factor que pot provocar la corrupció és la cultura i la percepció que té la societat cap a aquest fenomen, ja que poden existir cultures que creuen que la corrupció és un acte habitual, i a més no la veuen com un problema.

En l'àmbit empresarial, la desregulació i globalització dels mercats ha facilitat l'ocultació d'informació i la manipulació dels estats financers.

Finalment, la importància del valor per a l'accionista, ha provocat que la direcció vinculi la remuneració al compliment a curt termini i segueixi unes estratègies molt arriscades. Tot això ha afavorit la innovació en les pràctiques comptables i de finançament.

5.2 Conseqüències de la Corrupció en les Empreses

La corrupció és un gran problema que tots els ciutadans han de combatre, però especialment els qui tinguin una gran influència i en aquest àmbit es troben els empresaris. En el sector privat, la corrupció genera riscos i posa en perill la viabilitat de les empreses i els negocis, ja que incrementa molt els costos al llarg de tota la cadena de subministres, afecta als preus finals i disminueix la inversió.

Com ja s'ha afirmat, les empreses realitzen activitats corruptes perquè veuen beneficis a curt termini, malgrat això, el manteniment d'aquest tipus d'activitats provoca costos que els beneficis rebuts no poden cobrir a mitjà o llarg termini.

Argandoña & Morel Berendson (2004) varen identificar quins riscos vénen lligats com a conseqüència de la corrupció en les empreses:

- *Riscos personals.* La dignitat i integritat moral dels empleats es veu lesionada, i aquests perden la confiança en la direcció i en l'empresa en general. A més, la corrupció pot disminuir la reputació dels empleats i tenir conseqüències penals, civils i laborals.
- *Riscos empresarials.* La corrupció pot provocar una disminució de la transparència i de la reputació. Això provoca que es redueixi la capacitat de supervivència i de rendibilitat futura, ja que s'augmenten els costos a llarg termini. Aquests costos produeixen pèrdues d'oportunitats comercials i multes o sancions vàries. En conclusió, a llarg termini els doblers invertits en corrupció generen pèrdues per l'empresa.
- *Riscos econòmics i socials.* La corrupció en cas de ser detectada, està castigada amb penalitzacions legals i sancions financeres, pèrdues de llicències o inclús amb presó.

La corrupció també provoca un tracte desigual entre els ciutadans, ja que es produeix l'enriquiment de certs col·lectius. També perjudica a les empreses més petites i a les noves, i afavoreix l'economia submergida.

Per una altra banda, afecta a la lliure competència ja que modifica el funcionament eficaç del lliure comerç i les normes de l'economia. Per tant, es redueix la confiança dels ciutadans cap a aquest sistema. Sobretot es disminueix l'eficiència econòmica, ja que hi ha majors costos i majors preus, una disminució de la producció i també, una reducció de la qualitat.

En conseqüència, i d'acord amb el que afirmen Salas & Murillo (2011), realitzar activitats corruptes és una estratègia equivocada ja que l'avantatge competitiu que es pot aconseguir és poc sostenible i molt costós a llarg termini.

En definitiva, "una empresa que funciona a base de pràctiques corruptes, és una empresa que no té el control de si mateixa." (Argandoña & Morel Berendson, p.13, 2004)

5.3 Tipus de Corrupció en les Empreses

Mendes afirma a l'informe de Transparency International (2009) que la corrupció no sols es troba en la relació amb els clients o proveïdors, sinó també a nivell interior corporatiu.

Les formes més habituals de corrupció en les empreses són les següents: suborns, l'extorsió, les comissions, els regals i favors dubtosos, pagaments de facilitació, nepotisme i favoritisme o ús il·legítim de la informació (per exemple, dels secrets comercials o industrials).

6. Estratègies Empresariales contra la Corrupció i RSE

La necessitat d'activitats vinculades a la Responsabilitat Social Empresarial i concretament, en la lluita contra la corrupció, és essencial avui en dia. Com s'explica a l'Informe Global de Transparència Internacional (2009), es necessita un canvi en l'estratègia per assegurar que la corrupció en el sector empresarial sigui controlada de forma efectiva.

Les empreses han d'acceptar que la corrupció és més que el suborn i que és un problema que han d'atacar mitjançant la Responsabilitat Social Empresarial, així poden implementar estratègies anticorrupció que suposaran uns beneficis econòmics, legals i competitius que els permetran assegurar la sostenibilitat a llarg termini.

Seguidament s'enuncien quins són els beneficis que segons Argandoña & Morel (2004) poden obtenir les empreses que segueixen una estratègia responsable contra la corrupció:

- La reputació de ser una empresa ètica ajuda a l'accés de nous mercats i a les aliances amb altres empreses públiques o privades.
- La transparència fa més atractiva l'empresa per a les institucions financeres.
- Millora la possibilitat d'obtenir contractes o llicències públiques.
- Si l'estratègia anticorrupció està ben definida i és coneguda per tots els empleats, directius i stakeholders, estaran més protegits contra els riscos que provenen de la corrupció.
- Es fomentarà les bones relacions laborals i un entorn còmode i agradable per treballar.
- Una imatge de responsable i transparent, provoca una bona reputació que la fa més atractiva per als possibles compradors.

Existeixen diferents mesures que les empreses poden implantar per promoure l'ètica, la transparència i així eliminar la corrupció. Per una banda, es troba l'adhesió a codis de millors pràctiques corporatives, també poden desenvolupar controls interns, implementar canals interns de denúncia de pràctiques corruptes o un altre exemple seria ésser més transparents en el finançament de partits polítics.

A continuació s'explicaran quines són les principals estratègies de responsabilitat social que poden implantar les empreses per evitar, controlar i per poder eliminar la corrupció a tots els nivells del sector privat.

6.1 Estratègies Preventives i de Control

El Fòrum Internacional de Líders Empresarial (IBLF), una organització sense ànim de lucre, juntament amb Transparency International i el Pacte Mundial suggereixen establir una estratègia basada en tres nivells: intern, extern i col·lectiu. Transparency International ha redactat un informe on s'explica com les empreses poden implantar aquesta estratègia.

Acció Interna

En primer lloc, s'han d'implementar polítiques, programes i estratègies anticorrupció dins la pròpia empresa i l'avaluació dels riscos que genera els actes de corrupció. Algunes estratègies que es poden implementar en aquesta primera fase són les següents:

1. Declaració d'implementació

- *Declaració de voluntat.* La direcció de l'empresa ha de manifestar la seva voluntat i propòsit de complir totes les lleis i prohibir la corrupció en totes les seves formes dins l'empresa.
- *Extensió de la voluntat a l'acció.* El discurs de l'empresa ha de ser coherent amb les pràctiques que dugui a terme. S'ha de decidir la implementació d'un programa anticorrupció.
- *Definició de responsabilitats.* S'han de definir les responsabilitats dels empleats en la gestió i acció de l'estratègia anticorrupció. Normalment, la major responsabilitat ha de caure en els nivells més alts.

2. Adoptar el codi ètic empresarial

- *Establiment de criteris per prevenir actes il·lícits.* L'empresa ha d'establir quins criteris (econòmics, jurídics, tècnics i ètics) es seguiran respecte als problemes relacionats amb la corrupció que poden sorgir. Per exemple, aquests criteris es referiran a l'elecció de proveïdors o consultors segons la seva qualitat, cost o prestigi.

- *Elaboració de codis de conducta de l'empresa.* L'empresa ha d'adoptar els seus principis empresarials i ètics, els quals hauran d'estar alineats amb els valors de l'organització i els criteris generals establerts. Amb el codi de conducta tant el personal de l'empresa com tots els altres stakeholders prendran coneixement dels principis, valors i formes d'actuació de l'empresa. Per a que sigui efectiu, és important que en la seva elaboració participin representants de tots els sectors i nivells jeràrquics de l'empresa i s'ha d'actualitzar sempre que sigui necessari. (**Annex 1.1 Exemple de Codi de Conducta: Acción Contra el Hambre**)
- *Implementar una política de comunicació permanent.* S'han d'elaborar mecanismes per a la divulgació del codi de conducta, per a que tots els stakeholders de l'empresa en prenguin coneixement, per exemple mitjançant cursos de formació i conferències.

3. Implementar i integrar programes anticorrupció

- *Integració de l'estratègia.* L'empresa ha d'integrar els codis i principis anticorrupció dins la seva cultura, política i estructura de l'organització, és a dir, l'estratègia anticorrupció ha d'influir en la manera de treballar i en la presa de decisions dins l'empresa.
- *Creació d'un comitè d'ètica.* Aquest comitè és responsable de desenvolupar les estratègies i polítiques que promocionin l'ètica i la responsabilitat social, i d'aplicar les mesures repressives.
- *Mesures de transparència en la relació amb els stakeholders.* L'empresa ha de donar transparència a les seves accions. Per exemple, totes les operacions han de recollir-se de forma fidel en la comptabilitat.
- *Formació.* L'empresa ha de formar als seus empleats en la cultura anticorrupció. Ha de comunicar els criteris morals i jurídics, per a què els treballadors coneguin quines són les causes i conseqüències de la corrupció i per què afecta a l'empresa.
- *Sistema de reclutament centrat en l'ètica.* Les polítiques de recursos humans han d'incloure una dimensió ètica a l'hora de seleccionar i reclutar nous empleats. És a dir, el departament de recursos humans ha d'evitar contractar o promocionar a empleats que no compleixen, respecten o no estan d'acord amb les polítiques de personal i el codi de conducta de l'empresa.

4. Control

- *Sistemes de control intern i auditoria.* Implantar mecanismes, accions i procediments per assegurar el correcte funcionament de l'activitat de l'empresa, per exemple, examinar la comptabilitat, amb la finalitat de corregir els desviaments que s'originin.
- *Supervisió i control.* És important la vigilància i control de situacions de corrupció en l'empresa.
- *Creació de la figura del Compliance Officer.* Encarregat de controlar que la seva empresa compleixi la normativa i de comunicar si alguna cosa no funciona correctament. Els treballadors han de conèixer a qui han d'acudir per denunciar conductes corruptes dins l'empresa, per comunicar intents de corrupció per part de persones externes o per demanar consells.
- *Mesures disciplinàries per reforçar els criteris i procediments.* L'empresa ha de tenir establerts clarament les sancions per actuacions corruptes. Aquestes sancions han de ser proporcionades i conegudes amb anterioritat per tot el personal de l'empresa.
- *Accions de resposta.* L'empresa ha d'establir de quina manera tornarà els pagaments il·lícits i com indemnitzaran als perjudicats per les actuacions corruptes de l'empresa.

5. Correcció

Quan es produeix una situació en la que l'empresa està implicada en alguna activitat corrupta, s'han d'executar els mecanismes explicats en els paràgrafs anteriors, especialment, les mesures d'identificació i càstig. Sempre tenint en compte que les sancions han de ser proporcionades, conegudes i clares.

A més, en aquests casos l'empresa ha d'aprofitar el moment per donar una passa endavant en el seu compromís en la lluita contra la corrupció, per exemple, amb una nova estratègia anticorrupció o millorant les mesures d'informació i de formació dels seus empleats. D'aquesta manera, l'empresa transformarà una contrarietat, el greu problema de la corrupció, en un possible avantatge competitiu.

Acció Externa

La següent fase consisteix en compartir i comunicar les polítiques internes, les experiències i bones pràctiques amb stakeholders externs i amb altres entitats.

1. Responsabilitat i transparència

- *Minimitzar els riscos.* Per evitar les pràctiques corruptes és important que l'empresa sigui responsable i transparent en totes les seves accions.

2. Compartir bones pràctiques

- *Comunicació d'experiències i polítiques anticorrupció.* És important transmetre tota l'estratègia anticorrupció als stakeholders, ja que també han de conèixer els criteris anticorrupció i els han de complir.

Acció Col·lectiva

El darrer escaló d'aquesta estratègia consisteix en iniciar activitats col·lectives contra la corrupció amb altres empreses, organismes o stakeholders. Així s'augmenta la credibilitat i l'acció individual de les empreses en la seva lluita contra la corrupció. Encara que aquesta part no és un procés fàcil, ja que requereix molt de temps i experiència.

1. Prendre mesures empresarials col·lectives

- *Aliança amb altres empreses o entitats.* L'acció col·lectiva amb altres empreses és molt important, ja que uneix forces per combatre de manera eficaç la corrupció.

Adhesió a Eines Internacionals

Per altra banda, les empreses poden optar per posar en pràctica les diferents eines anticorrupció que proporcionen els organismes internacionals. Les principals eines que poden implantar les empreses com a part de l'estratègia contra la corrupció són les següents:

- ***Dècim Principi del Pacte Mundial*** → Les empreses es comprometen a evitar el suborn, l'extorsió i altres formes de corrupció, a més, es comprometen a desenvolupar programes específics contra la corrupció.
- ***Principis PACI*** → Es tracta d'una guia per a que les empreses puguin combatre la corrupció i el suborn.
- ***Principis de Transparència i Prevenció de la Corrupció per a les Empreses (Transparència Internacional Espanya)*** → És un punt de partida per aconseguir que les empreses tinguin una bona prevenció de la corrupció, contribuint a la transparència.
- ***Programa Anticorrupció: “Set Passos” per ajudar a avaluar i tenir en compte els riscos de la corrupció dins l'empresa (Ernst & Young)*** → Es tracta d'una guia per instrumentar un programa anticorrupció en les empreses grans i mitjanes.
- ***ENABLON (Transparència Internacional)*** → És una eina d'autoavaluació amb preguntes específiques sobre els codis de conducta, compromís i control. Permet a les empreses l'avaluació de les seves polítiques i programes anticorrupció, mitjançant un auto diagnòstic per identificar els errors i problemes.
- ***Principis per contrarestar el suborn. Edició per a PIMES i per a Grans Empreses (Transparència Internacional)*** → Guia que identifica i explica les sis passes que han de seguir les empreses per implementar les polítiques i programes anticorrupció.
- ***Línies Directrius de la OCDE per a empreses Multinacionals*** → Recomanacions que les empreses poden aplicar dins l'àmbit de la responsabilitat corporativa en multinacionals que operin en països adherits a la Declaració.

Certificació

Una altra estratègia anticorrupció consisteix en la certificació de lluita contra la corrupció. En aquest àmbit es troba **SGS**, líder mundial en el sector d'inspecció, verificació i certificació. Per a la lluita contra la corrupció s'han associat amb **ETHIC Intelligence**, un organisme especialitzat en la certificació de la lluita contra la corrupció. Avaluen l'activitat integral de l'empresa, especialment els programes i

polítiques contra la corrupció. També, realitzen un procés d'auditoria dut a terme per experts en la prevenció de la corrupció i donen una certificació atorgada per un Comitè Internacional de Certificació. Finalment, fan una recomanació per a la millora continua de la política i la seva aplicació.

6.2 Evolució i Tendències

Malgrat tot l'explicat anteriorment, hi ha moltes empreses que segueixen sense tenir en compte la corrupció, encara que a Espanya la tendència és positiva i cada vegada el nombre d'empreses que implementen estratègies anticorrupció és major.

Tal i com afirmen Salas & Murillo (2011) cada vegada més es reconeixen en les empreses la importància d'implantar bones pràctiques en qüestions ètiques i la necessitat de tenir unes polítiques eficaces. Els codis de conducta introdueixen més paràmetres relacionats amb la prohibició de pràctiques que cerquen beneficis personals o un tracte millor per a l'empresa i en les memòries de sostenibilitat les empreses comencen a incorporar els incidents ocorreguts en aquest àmbit.

Segons explica Transparency International en un dels seus articles, actualment les grans empreses del món ofereixen més informació sobre els seus programes anticorrupció, però encara necessiten augmentar la transparència en la informació sobre les seves operacions. A més, el director gerent de Transparency International ha enunciat que " Les empreses multinacionals segueixen sent una part important del problema de la corrupció. Ha arribat el moment de que liderin conjuntament les solucions i per això necessiten millorar dràsticament."

Seguidament, s'analitza l'evolució de les polítiques anticorrupció en les empreses de l'IBEX-35 i així conèixer les tendències de les principals empreses espanyoles.

Segons s'especifica a l'informe d' *Ecología y Desarrollo*, (2009) i com s'observa al **gràfic 2.1**, ha hagut una evolució positiva en la formalització de les polítiques anticorrupció de les empreses de l'IBEX-35. En 2005 només el 43% de les empreses, es a dir, 15 de les 35 tenien una política anticorrupció avançada (amb un abast total, extens al personal de l'empresa, filials i cadena de subministres), en canvi, en el 2009 va arribar al 74% (30 de les 35 empreses de l'IBEX). A més, és important destacar que en 2005 un 43% de les empreses no tenien una política anticorrupció, en canvi, en el 2009 aquesta xifra va ser solament del 6%.

Per mesurar l'evolució de la implementació de les polítiques anticorrupció, s'han avaluat dos elements: la formació dels empleats (en referència als codis de conducta, els valors i principis de l'empresa i com actuar front una situació de risc) i els mecanismes de denúncia anònima (canals per a que els empleats puguin denunciar irregularitats). En aquest aspecte també ha hagut un important avanç, ja que en 2005 el nombre d'empreses que donaven formació al empleats en matèria de corrupció era solament el 14 %, i en 2009 aquest percentatge ha ascendit al 48,5%. En referència als mecanismes de denuncia, ha passat d'un 31 % de les empreses fins a un 63% en el 2009. **(Gràfic 2.2)**

Finalment, s'ha analitzat a les empreses de l'IBEX-35 que tenen informació pública, és a dir, que fa públic allò que fa i com ho fa, implicant a tots els stakeholders. En aquest àmbit l'evolució és molt més escassa i s'observa la pobresa de la informació pública, ja que només 5 empreses disposaven el 2009 de dades públiques del mecanisme de denúncia anònima, i només 8 donaven detalls públics de la formació. **(Taula 2.3)**

Per concloure, encara que en general, les empreses espanyoles estan avançant en l'àmbit contra la corrupció, han de millorar i aplicar més mesures, estratègies i programes anticorrupció per donar més transparència a les seves actuacions.

7. Diferències per Països i Sectors

En aquest apartat s'analitza un indicador elaborat per *Transparency International*, el qual mesura la propensió a utilitzar suborns dels països i diferents sectors.

Índex de Fonts de Suborn per Països i Sectors

L'índex de Fonts de Suborn de 2011, es basa en opinions de 3000 executius d'empreses de diferents països per conèixer la seva opinió sobre el grau en que les 28 principals economies participen en suborns quan fan negocis amb l'estranger. Els països es qualifiquen segons la seva puntuació, de 0 a 10, on la màxima puntuació suposa que les empreses del país mai participen en suborns quan negocien amb l'estranger.

Com s'observa a la **taula 3.1**, no hi ha cap país en el que les seves empreses siguin completament transparent i exemptes de suborns. Els Països Baixos i Suïssa, varen obtenir la puntuació més elevada 8,8, per tant les empreses d'aquests països són percebudes com menys propenses a oferir o rebre suborns, encara que tenen aspectes que han de millorar.

A l'altre extrem es troben, Xina i Rússia, els països emergents més importants, que es troben els darrers de la llista, per tant són els països més propensos a rebre i oferir suborns en l'estranger. Aquesta dada és particularment preocupant, ja que la presència global de les empreses d'aquests països cada vegada és més gran i pot afectar a les societats on desenvolupin les seves activitats i en la capacitat de les empreses de competir de manera justa.

Espanya es troba a la meitat de la classificació amb un 8 en 2011, es pot comprovar que va millorar en un 0,1 respecte al 2009, encara que en els pròxims anys ha de seguir millorant, ja que com s'ha esmentat anteriorment, la corrupció és un dels principals problemes contra els que ha de lluitar Espanya actualment.

Per altra banda, l'índex en general no mostra millores significatives entre el 2008 i 2011. Si s'analitzen els canvis per països, ningú ha experimentat una variació de més d'un punt. Índia és el país amb una variació més positiva, un 0,7, en canvi, Canadà i Regne Unit varen mostrar un descens de 0,3.

Aquest índex també ens ofereix les percepcions de suborn en 19 sectors empresarials. Els resultats indiquen que el suborn es percep com un factor comú en tots els sectors, i ningú obté una puntuació superior a 7,1, sent el valor màxim 10, el que significa que mai es realitzen suborns en el sector. **(Taula 3.2)**

L'agricultura i la indústria lleugera es perceben com els sectors menys propensos al suborns. En l'altre extrem es troba el sector de contractació d'obres públiques i la construcció, que es troben en darrera posició.

També, es va analitzar la forma més freqüent de suborn, en 17 dels 19 sectors va ser l'entrega de contribucions indegudes a funcionaris d'alt rang amb la finalitat d'aconseguir ingerència respecte a decisions polítiques, regulatòries o legislatives.

8. Anàlisi de Casos Reals

A continuació s'analitza en profunditat el cas de corrupció empresarial ocorregut en Siemens, i més endavant s'esmenten dos casos més. S'explica perquè es varen produir, quines varen ser les seves conseqüències i finalment, què varen fer les empreses per solucionar-ho.

Siemens

Siemens, el gran grup industrial alemany, a partir d'una denúncia anònima, es va veure implicat a finals de 2006 en un greu cas de corrupció empresarial. Un nombre important de directius de l'empresa havien pagat durant anys diverses quantitats de doblers a càrrecs públics a canvi de suport en la negociació de contractes milionaris.

Les autoritats alemanyes i nord-americanes com la SEC (organisme regulador dels mercats de valors) i fins i tot l'OCDE i el Banc Mundial, varen analitzar a fons aquest cas per determinar en quins països s'havien produït aquests fets i de quina manera s'havien comès els actes de corrupció.

Tal i com s'afirma en un article de *CNN Expansión*, la SEC (Securities and Exchange Commission), va trobar que entre març de 2001 i setembre de 2007, l'empresa Siemens va fer un total de 4.283 pagaments il·legals de més de 1500 milions de dòlars, per aconseguir contractes en Bangladesh, Veneçuela, Rússia, Xina, Mèxic, Vietnam, Argentina i Nigèria. A més, la investigació concreta que Siemens tenia comptes secretes a diferents paradisos fiscals i bancs d'Àustria, Suïssa i Liechtenstein.

Els executius i uns 270 empleats de Siemens varen haver de respondre per diferents delictes com suborns, estafa, desfalc i frau fiscal.

Tot això es va produir, tal i com afirma un informe independent, degut a la cultura empresarial de Siemens, ja que es va constatar l'existència de pràctiques corruptes i irresponsables generalitzades a nivell internacional i nacional. Aquestes activitats no eren sancionades per l'empresa, inclús es creu que era un sistema acceptat per la direcció.

Conseqüències

Com a conseqüència, tota la direcció a nivell mundial de Siemens va dimitir, incloent el president i el conseller delegat; a més, cinc directius varen ser detinguts.

La corrupció en Siemens va danyar greument la reputació i la imatge de la companyia, tant a nivell intern com extern, ja que les seves declaracions sobre responsabilitat i els sistemes implantats en Siemens fins a aquell moment no varen funcionar.

També, va afectar greument a la seva competitivitat, ja que va haver de fer front a una quantitat elevada de despeses. Siemens és l'empresa que ha pagat la major multa de la història per actes de corrupció, segons el diari "El País", 586 milions d'euros al Departament de EEUU i 396 milions d'euros a la Fiscalia de Munich.

Accions

Per recuperar la reputació i la transparència, Siemens va realitzar una sèrie d'accions:

- Va encarregar a diferents auditories una anàlisi de la seva situació i una gran investigació interna.
- Va implantar una política de "tolerància zero" cap a la corrupció. Varen passar de 6 a 600 empleats encarregats de *compliance* en tot el món, 15% en l'àrea corporativa, 30% en divisions i sectors i 55% en els països.
- *Sistem Integrity Initiative*. Varen implantar un sistema que consisteix en tres fases, prevenció, detecció i resposta. Creuen que la part més important és la prevenció, per això, dediquen més de la meitat dels esforços en la relació, formació i supervisió dels empleats, socis i proveïdors. Per tots els stakeholders, Siemens va reforçar els seus codis de conducta i ètica i les seves lleis.
- El sistema de detecció té diferents canals d'informació (interns i externs) que permet denunciar qualsevol conducta que sigui irregular. Finalment, les sancions internes i les conseqüències per realitzar activitats corruptes varen ser augmentades.

A més, el 2009 es va comprometre amb el Banc Mundial a aportar durant 15 anys, la quantitat total de 100 milions de dòlars a projectes organitzats per ONGs en la lluita contra la corrupció.

Tot això amb la finalitat de fomentar una cultura d'integritat i una forma responsable de fer negocis, tant dins de la pròpia empresa com amb els altres stakeholders.

El cas de Siemens mostra com la cultura empresarial no depèn solament de les paraules, sinó dels fets, tal com ocorre amb la reputació, i en aquest cas el discurs de l'empresa no havia estat coherent amb les pràctiques que va dur a terme.

Enron

Enron va ser la major empresa energètica dels Estats Units. Va néixer com a companyia de gas, però més tard es va diversificar en el sector de les aigües. Va ser la primera empresa en descobrir que l'energia i l'aigua es podien comprar i vendre com accions en el mercat. Durant anys va ser considerada una de les empreses amb la millor cultura corporativa dels Estats Units.

El 2001 es va descobrir que la major part dels seus beneficis eren falsos i que l'empresa tenia un deute molt elevat, és a dir, utilitzaven una compatibilitat creativa fraudulenta, sistemàtica i institucionalitzada. En general l'empresa Enron va ser un gran frau. La SEC va iniciar una investigació de l'empresa i dels seus resultats.

A més, es va descobrir que la majoria dels seus projectes estaven perdent doblers i per ocultar-ho varen crear una sèrie de societats en paradisos fiscals.

Els executius i alguns treballadors eren conscients d'aquest frau, tot així varen vendre les seves opcions d'accions sabent allò que estava passant i abans que es comunicés al mercat, guanyant així milions de dòlars. Per tant, la falta d'ètica, l'ambició i una cultura organitzativa corrupta va provocar tota aquesta trama de corrupció.

Els auditors externs, Arthur Andersen, rebien milions de dòlars com a honoraris per assessorar a Enron en la seva comptabilitat, aquella que ells posteriorment auditarien. A més, varis executius d'Enron provenien d'aquesta auditoria.

Enron va deixar un deute de 31.800 milions de dòlars, les seves accions varen perdre tot el valor i a més unes 21.000 persones al voltant del món varen perdre el seu lloc de treball segons dades publicades en la BBC.

Com a conseqüència, el conseller delegat d'Enron va ser sentenciat a 24 anys de presó i al pagament d'una multa de 45 milions de dòlars per ésser culpable de 19 càrrecs de frau, conspiració i abús de la informació confidencial amb fins comercials.

Per altra banda, el President d'Enron va morir el 2006 abans de rebre la seva condemna.

Aquest cas va provocar la dissolució de l'empresa consultora i auditora Arthur Andersen, amb gran prestigi fins aquell moment. L'empresa va ser imputada per delictes d'obstrucció a la justícia i de destrucció de documents importants per al cas Enron. L'empresa va haver de pagar 500.000 dòlars i a més se'ls va prohibir seguir exercint les funcions d'auditoria per a empreses de la borsa dels Estats Units.

Finalment, i com a conseqüència d'aquest gran escàndol, els Estats Units varen aprovar una nova llei sobre les auditories d'empreses.

Honda

L'empresa japonesa Honda va ser investigada durant l'any 1993, per realitzar actes de corrupció als EEUU, concretament per adjudicar contractes des dels anys 70 fins a principi dels 90, als concessionaris d'automòbils potencials que accediren a pagar suborn, tant en efectiu com obsequis.

Alguns concessionaris d' Honda, afirmaren que no varen aconseguir els automòbils que volien perquè s'havien negat a pagar suborns a directius d'Honda, i com a conseqüència varen rebre cotxes menys comercialitzats i això els va suposar moltes pèrdues.

Els concessionaris varen realitzar una demanda col·lectiva, i com a conseqüència, Honda els va haver de pagar indemnitzacions per més de 330 milions de dòlars, a més sis dels deu supervisors d'Honda imputats varen dimitir.

Aquestes pràctiques varen distorsionar el mercat en benefici de la pròpia empresa i causaren perjudicis a la societat en general.

Per preveure actes de corrupció com els que es varen produir durant aquells anys, Honda va establir en la seva declaració de responsabilitat social un apartat anomenat "*Business Ethics and Compliance*", on indiquen que han d'establir relacions transparents i justes amb tots els stakeholders, i que han de seguir les lleis anticorrupció que hi ha en cada país amb els quals operen.

9. Conclusions

En conclusió, la corrupció és un greu problema que afecta a diferents àmbits i específicament al sector empresarial. Aquest problema cada vegada està més presents a la nostra societat, per això és important que tots els agents implicats preguin consciència al respecte i duguin a terme accions per combatre-la.

La corrupció depèn de diversos factors, un del més important és el context cultural dels diversos països on opera l'empresa, ja que ens trobarem amb diferències institucionals, culturals, jurídiques i organitzatives. Per tant, l'empresa ha d'establir polítiques anticorrupció per preveure qualsevol possible acte corrupte en qualsevol país on l'empresa opera.

A curt termini, la corrupció pot suposar un benefici per a les empreses, no obstant, s'ha comprovat que a mitjà i llarg termini provoca elevats costos, riscos legals, econòmics i ètics, afecta a la rendibilitat i a la qualitat de la producció. A més, afecta a la societat en general, redueix el creixement i la inversió, afecta a l'eficiència econòmica, a la distribució de la renda i finalment, deteriora l'economia de mercat.

Per això, la lluita contra la corrupció dins l'empresa ha de formar part de la seva responsabilitat social empresarial, i aquesta lluita ha d'anar més enllà del compliment de les lleis. La lluita contra la corrupció s'ha d'afrontar des de diversos àmbits, és importat implementar una política anticorrupció, codis de conducta, auditories, formació... i també adherir-se a les principals eines d'organismes internacional, amb la finalitat de crear un major clima de confiança tant a nivell intern com extern, tot això provocarà un augment de la reputació de l'empresa i a llarg termini, durà millors resultats econòmics, socials i ètics.

En aquest aspecte les empreses espanyoles mostren una evolució positiva, i any rere any nombroses empreses implementen estratègies anticorrupció de RSC i milloren els seus codis de conducta. No obstant això, les empreses espanyoles han d'introduir millores en les seves polítiques i estratègies anticorrupció per aconseguir eradicar la corrupció en el sector.

Finalment, l'aplicació d' una bona política de Responsabilitat Social Empresarial farà més competitives a les empreses, ja que minimitzaran els riscos i milloraran la seva imatge, transparència i credibilitat.

10. Referències

- Argandoña, A. (2003). *La Corrupción en el Sector Privado*. Navarra: IESE Business School.
- Argandoña, A. (2007). *Las Corrupción y Las Empresas*. Navarra: IESE Business School.
- Argandoña, A., & Morel Berendson, R. (2004). *La Lucha Contra La Corrupción: Una Perspectiva Empresarial*. Navarra: IESE Business School.
- Banfield, E. C. (1975). Corruption as a Feature of Governmental Organization. *The Journal of Law and Economics*, 587-605.
- Controloría General de la Unión, Instituto Ethos de Empresas y Responsabilidad Social. (2010). *La Responsabilidad Social de las Empresas en el Combate Contra la Corrupción*. Brasil.
- Corporate Excellence - Centre for Reputation Leadership. (2012). *Recuperar la Reputación tras un Caso Interno de Corrupción: Siemens y la Gestión de la Transparencia*. Recuperat 26 de març de 2013, a www.corporateexcellence.org
- ECODES; Fundación Carolina. *Negocios Limpios (2013)*. Recuperat 4 de març de 2013, a <http://negocioslimpios.org>
- Ecología y Desarrollo. (2009). *Negocios Limpios, Desarrollo Global: El rol de las Empresas en la Lucha Internacional contra la Corrupción*. Zaragoza: ECODES.
- EFE. (2008). Siemens Pagarà 585 Millones de Multa en EEUU por un Caso de Corrupción. *Diario El País*. Recuperat el 6 de maig de 2013, a <http://economia.elpais.com/>
- Errath, B., Brew, P., Moberg, J., Brooks, J., & Cote-Freeman, S. (6 de Marzo de 2013). *Los Negocios contra la corrupción: Un marco para la acción - Implementación del 10mo principio del Pacto Global de las ONU contra la corrupción*. Recuperat 20 de març de 2013, a www.unglobalcompact.org/

- Fisman, R. (2007) Corruption, Norms, and Legal Enforcement: Evidence from Diplomatic Parking Tickets. *Journal of Political Economy*, vol.115, nº6.
- Gasca Serrano, L. (2012). Siemens: El Gran Arrepentido. *CNN Expansión*. Recuperat el 26 de març de 2013, a <http://www.cnnexpansion.com>
- Giménez Chueca, I. (2011). La corrupción ¿un motor de la Historia? *Clío*, 14-25.
- Gómez G., C. M. (2004). El Análisis Económico de la Corrupción. *Quórum*, 127-147.
- ICC. (2013) *International Chamber of Commerce*. Recuperat 5 de març de 2013, a <http://www.iccwbo.org>
- Instituto de Estudios Bancarios, Guillermo Subercaseux (2010). *El Caso Enron*. Santiago de Chile. Recuperat 7 de maig de 2013, a <http://www.ieb.cl>
- Naciones Unidas (2013). *Pacto Mundial de las Naciones Unidas*. Recuperat 4 de març de 2013, a <http://www.un.org/es>
- OECD. (2013). *Organisation for Economic Co-operation and Development*. Recuperat 4 de març, a <http://www.oecd.org/>
- Rose-Ackerman, S. (2006). *International Handbook on the Economics of Corruption*. UK: Edward Elgar Publishing Limited.
- Rose-Ackerman, S., & Soreide, T. (2011). *International Handbook on the Economics of Corruption, Volume Two*. UK: Edward Elgar Publishing Limited.
- Salas, J., & Murillo, D. (2011). *Buenas Prácticas en la Lucha Contra La Corrupción*. Barcelona: Esade - Instituto de Innovación Social.
- Sandri, P. (2013). Historia de la Corrupción. *La Vanguardia*. Recuperat 2 de març de 2013, a <http://www.lavanguardia.com>
- SGS. (2013). *SGS España*. Recuperat 19 de març, a <http://www.sgs.es/>
- Soto, R. (2003) *La Corrupción desde una Perspectiva Económica*. Santiago de Chile: Instituto de Economía - PUC
- The World Economic Forum. (2013) *The world Economic Forum*. Recuperat 5 de març de 2013, a <http://www.weforum.org>

Transparencia Internacional. (2013). *Transparencia Internacional España*. Recuperat 4 de març de 2013, a <http://www.transparencia.org.es>

Transparency International. (2009). *Informe Global de La Corrupción 2009: Corrupción y Sector Privado*. Nueva York: Cambridge University Press.

Transparency International. (2013) *Transparency International*. Recuperat 4 de març de 2013, a <http://www.transparency.org>

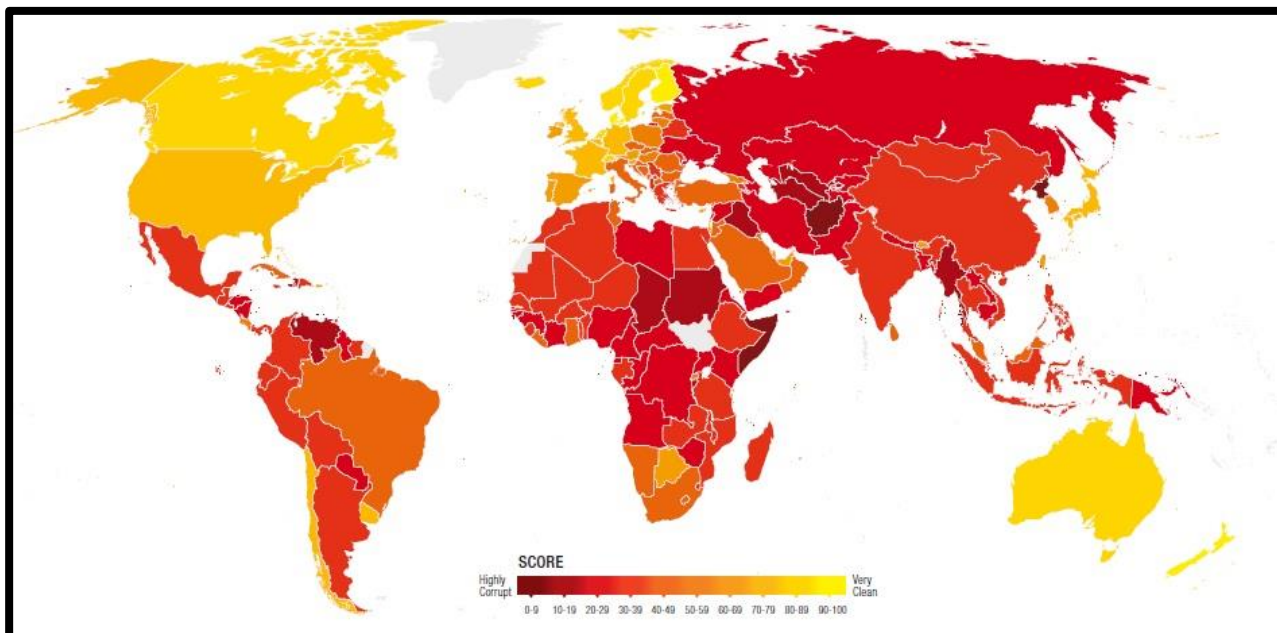
United Nations. (2013) *The Global Compact*. Recuperat 4 de març de 2013, a <http://www.unglobalcompact.org>

UNODC. (2013). *United Nations Office on Drugs and Crime*. Recuperat 5 de març de 2013, a [http:// www.unodc.org](http://www.unodc.org)

Vincke, F. (Julio de 2009). *Lucha Contra La Conrrupción: Una Perspectiva Empresarial*. Navarra: IESE Business School

11. Taules i Gràfics

Gràfic 1.1 Índex de Percepció de la Corrupció Global

Font: *Transparency International. Corruption Perceptions Index 2012. Recuperat de <http://www.transparency.org>*

Taula 1.2 Puntuació dels Països sobre l'Índex de Percepció de la Corrupció

RANK	COUNTRY/TERRITORY	SCORE	RANK	COUNTRY/TERRITORY	SCORE	RANK	COUNTRY/TERRITORY	SCORE
1	Denmark	90	22	Saint Lucia	71	46	Hungary	55
1	Finland	90	25	Austria	69	48	Costa Rica	54
1	New Zealand	90	25	Ireland	69	48	Lithuania	54
4	Sweden	88	27	Qatar	68	50	Rwanda	53
5	Singapore	87	27	United Arab Emirates	68	51	Georgia	52
6	Switzerland	86	29	Cyprus	66	51	Seychelles	52
7	Australia	85	30	Botswana	65	53	Bahrain	51
7	Norway	85	30	Spain	65	54	Czech Republic	49
9	Canada	84	32	Estonia	64	54	Latvia	49
9	Netherlands	84	33	Bhutan	63	54	Malaysia	49
11	Iceland	82	33	Portugal	63	54	Turkey	49
12	Luxembourg	80	33	Puerto Rico	63	58	Cuba	48
13	Germany	79	36	Saint Vincent and the Grenadines	62	58	Jordan	48
14	Hong Kong	77	37	Slovenia	61	58	Namibia	48
15	Barbados	76	37	Taiwan	61	61	Oman	47
16	Belgium	75	39	Cape Verde	60	62	Croatia	46
17	Japan	74	39	Israel	60	62	Slovakia	46
17	United Kingdom	74	41	Dominica	58	64	Ghana	45
19	United States	73	41	Poland	58	64	Lesotho	45
20	Chile	72	43	Malta	57	66	Kuwait	44
20	Uruguay	72	43	Mauritius	57	66	Romania	44
22	Bahamas	71	45	Korea (South)	56	66	Saudi Arabia	44
22	France	71	46	Brunei	55	69	Brazil	43
						69	FYR Macedonia	43
						69	South Africa	43
						72	Bosnia and Herzegovina	42
						72	Italy	42
						72	Sao Tome and Principe	42
						75	Bulgaria	41
						75	Liberia	41
						75	Montenegro	41
						75	Tunisia	41
						79	Sri Lanka	40
						80	China	39
						80	Serbia	39
						80	Trinidad and Tobago	39
						83	Burkina Faso	38
						83	El Salvador	38
						83	Jamaica	38
						83	Panama	38
						83	Peru	38
						88	Malawi	37
						88	Morocco	37
						88	Suriname	37
						88	Swaziland	37

RANK	COUNTRY/TERRITORY	SCORE	RANK	COUNTRY/TERRITORY	SCORE	RANK	COUNTRY/TERRITORY	SCORE
88	Thailand	37	113	Guatemala	33	133	Russia	28
88	Zambia	37	113	Niger	33	139	Azerbaijan	27
94	Benin	36	113	Timor-Leste	33	139	Kenya	27
94	Colombia	36	118	Dominican Republic	32	139	Nepal	27
94	Djibouti	36	118	Ecuador	32	139	Nigeria	27
94	Greece	36	118	Egypt	32	139	Pakistan	27
94	India	36	118	Indonesia	32	144	Bangladesh	26
94	Moldova	36	118	Madagascar	32	144	Cameroon	26
94	Mongolia	36	123	Belarus	31	144	Central African Republic	26
94	Senegal	36	123	Mauritania	31	144	Congo Republic	26
102	Argentina	35	123	Mozambique	31	144	Syria	26
102	Gabon	35	123	Sierra Leone	31	144	Ukraine	26
102	Tanzania	35	123	Vietnam	31	150	Eritrea	25
105	Algeria	34	128	Lebanon	30	150	Guinea-Bissau	25
105	Armenia	34	128	Togo	30	150	Papua New Guinea	25
105	Bolivia	34	130	Côte d'Ivoire	29	150	Guinea	24
105	Gambia	34	130	Nicaragua	29	154	Kyrgyzstan	24
105	Kosovo	34	130	Uganda	29	156	Yemen	23
105	Mali	34	133	Comoros	28	157	Angola	22
105	Mexico	34	133	Guyana	28	157	Cambodia	22
105	Philippines	34	133	Honduras	28			
113	Albania	33	133	Iran	28			
113	Ethiopia	33	133	Kazakhstan	28			
						157	Tajikistan	22
						160	Democratic Republic of the Congo	21
						160	Laos	21
						160	Libya	21
						163	Equatorial Guinea	20
						163	Zimbabwe	20
						165	Burundi	19
						165	Chad	19
						165	Haiti	19
						165	Venezuela	19
						169	Iraq	18
						170	Turkmenistan	17
						170	Uzbekistan	17
						172	Myanmar	15
						173	Sudan	13
						174	Afghanistan	8
						174	Korea (North)	8
						174	Somalia	8

Font: Transparency International. Corruption Perceptions Index 2012. Recuperat de <http://www.transparency.org>

Taula 1.3 Evolució Índex de Transparència de les CCAA 2010-2012

COMPARACIÓN PUNTUACIONES INCAU 2010 Y 2012				
Nº	COMUNIDADES AUTÓNOMAS	Puntuaciones INCAU 2010	Puntuaciones INCAU 2012	Variación 2012 sobre 2010
1	Andalucía	87,5	92,5	+5,0
2	Aragón	70,0	75,0	+5,0
3	Asturias	67,5	66,3	-1,2
4	Baleares	56,3	83,8	+27,5
5	Canarias	66,3	63,8	-2,5
6	Cantabria	53,8	95,0	+41,2
7	Castilla y León	73,8	90,0	+16,2
8	Castilla-La Mancha	62,5	58,8	-3,7
9	Cataluña	82,5	78,8	-3,7
10	Extremadura	81,3	87,5	+6,2
11	Galicia	87,5	90,0	+2,5
12	Madrid	80,0	72,5	-7,5
13	Murcia	70,0	55,0	-15,0
14	Navarra	80,0	91,3	+11,3
15	País Vasco	57,5	97,5	+40,0
16	La Rioja	83,8	97,5	+13,7
17	Valencia	56,3	63,8	+7,5

Font: *Transparency International. Informe Índex de Transparència CCAA. Recuperat de <http://www.transparencia.org.es>*

Taula 1.4 Puntuació de les Illes Balears en les diferents àrees de transparència 2012

COMUNIDAD AUTÓNOMA DE BALEARES
PUNTUACIONES OBTENIDAS EN EL INCAU 2012

ÁREAS DE TRANSPARENCIA	PUNTUACIÓN MEDIA (Entre 1 y 100)
TRANSPARENCIA GLOBAL:	83,8
A) INFORMACIÓN SOBRE LA COMUNIDAD AUTÓNOMA	90,9
B) RELACIONES CON LOS CIUDADANOS Y LA SOCIEDAD	92,3
C) TRANSPARENCIA ECONÓMICO-FINANCIERA	50,0
D) TRANSPARENCIA EN LAS CONTRATACIONES DE SERVICIOS, OBRAS Y SUMINISTROS	100,0
E) TRANSPARENCIA EN MATERIAS DE ORDENACIÓN DEL TERRITORIO, URBANISMO Y OBRAS PÚBLICAS	85,7
F) INDICADORES NUEVA LEY DE TRANSPARENCIA	86,7

Font: *Transparency International. Informe Índice de Transparència CCAA 2012. Recuperat de <http://www.transparencia.org.es>*

Taula 1.5 Puntuació de les Illes Balears en les diferents àrees de transparència 2010

COMUNIDAD AUTÓNOMA DE BALEARES
PUNTUACIONES OBTENIDAS EN EL INCAU

ÁREAS DE TRANSPARENCIA	PUNTUACIÓN MEDIA (Entre 1 y 100)
TRANSPARENCIA GLOBAL:	56,3
A) INFORMACIÓN SOBRE LA COMUNIDAD AUTÓNOMA	47,8
B) RELACIONES CON LOS CIUDADANOS Y LA SOCIEDAD	73,7
C) TRANSPARENCIA ECONÓMICO-FINANCIERA	41,2
D) TRANSPARENCIA EN LAS CONTRATACIONES DE SERVICIOS Y SUMINISTROS	37,5
E) TRANSPARENCIA EN MATERIAS DE ORDENACIÓN DEL TERRITORIO, URBANISMO Y OBRAS PÚBLICAS	76,9

Font: *Transparency International. Informe Índice de Transparència CCAA de 2010. Recuperat de <http://www.transparencia.org.es>*

Taula 1.6 Puntuació de l'ajuntament de Palma a les diferents àrees de transparència 2012

AYUNTAMIENTO DE PALMA DE MALLORCA
PUNTUACIONES OBTENIDAS EN EL ITA 2012

ÁREAS DE TRANSPARENCIA	PUNTUACIÓN MEDIA (Entre 1 y 100)
TRANSPARENCIA GLOBAL:	72,5
A) INFORMACIÓN SOBRE LA CORPORACIÓN MUNICIPAL	58,8
B) RELACIONES CON LOS CIUDADANOS Y LA SOCIEDAD	100,0
C) TRANSPARENCIA ECONÓMICO-FINANCIERA	85,7
D) TRANSPARENCIA EN LAS CONTRATACIONES DE SERVICIOS	50,0
E) TRANSPARENCIA EN MATERIAS DE URBANISMO Y OBRAS PÚBLICAS	88,2
F) INDICADORES NUEVA LEY DE TRANSPARENCIA	40,0

Font: *Transparency International. Informe Índex de Transparència Ajuntaments de 2012*. Recuperat de <http://www.transparencia.org.es>

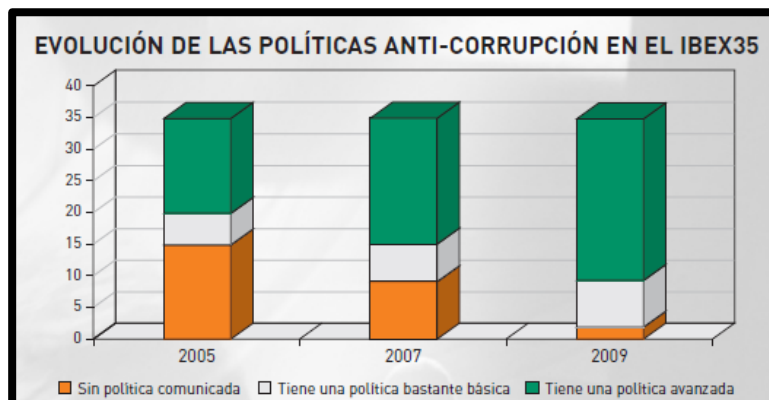
Taula 1.7 Puntuació de l'ajuntament de Palma a les diferents àrees de transparència 2010

AYUNTAMIENTO DE PALMA DE MALLORCA
PUNTUACIONES OBTENIDAS EN EL ITA 2010

ÁREAS DE TRANSPARENCIA	PUNTUACIÓN MEDIA (Entre 1 y 100)
TRANSPARENCIA GLOBAL:	91,3
A) INFORMACIÓN SOBRE LA CORPORACIÓN MUNICIPAL	89,5
B) RELACIONES CON LOS CIUDADANOS Y LA SOCIEDAD	94,4
C) TRANSPARENCIA ECONÓMICO-FINANCIERA	94,7
D) TRANSPARENCIA EN LAS CONTRATACIONES DE SERVICIOS	71,4
E) TRANSPARENCIA EN MATERIAS DE URBANISMO Y OBRAS PÚBLICAS	94,1

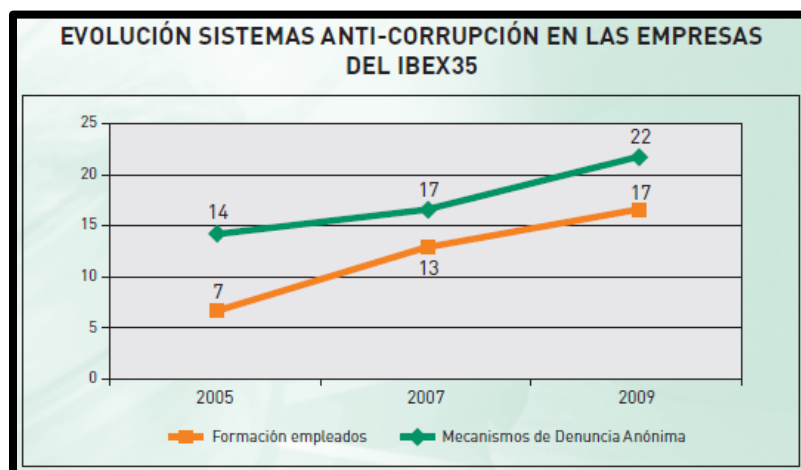
Font: *Transparency International. Informe Índex de Transparència Ajuntaments de 2010*. Recuperat de <http://www.transparencia.org.es>

Gràfic 2.1 Evolució Polítiques Anticorrupció de les empreses de l'IBEX35 2005-2009

Font: *Ecología y Desarrollo. Negocios Limpios, Desarrollo Global: El rol de las Empresas en la lucha contra la Corrupción, 2009.*

Gràfic 2.2 Evolució Sistemes Anticorrupció de les empreses de l'IBEX35 2005-2009

Font: *Ecología y Desarrollo. Negocios Limpios, Desarrollo Global: El rol de las Empresas en la lucha contra la Corrupción, 2009.*

Taula 2.3 Nombre d'empreses de l'IBEX35 amb informació pública

NÚMERO DE EMPRESAS DEL IBEX35 CON INFORMACIÓN PÚBLICA		
	2007	2009
Datos públicos del mecanismo de denuncia anónima (Whistleblowing)	2	5
Detalles de Formación (público)	3	8

Font: *Ecología y Desarrollo. Negocios Limpios, Desarrollo Global: El rol de las Empresas en la lucha contra la Corrupción, 2009.*

Taula 3.1 Evolució de l'Índex de Fonts de Suborn per països 2011

País/territori			
	2011	2008	Cambio
Països Baixos	8,8	8,7	0,1
Suïça	8,8	8,7	0,1
Bèlgica	8,7	8,8	-0,1
Alemania	8,6	8,6	0,0
Japó	8,6	8,6	0,0
Austràlia	8,5	8,5	0,0
Canadà	8,5	8,8	-0,3
Singapur	8,3	8,1	0,2
Reino Unido	8,3	8,6	-0,3
EE. UU.	8,1	8,1	0,0
Frància	8,0	8,1	-0,1
Espanya	8,0	7,9	0,1
Corea del Sur	7,9	7,5	0,4
Brasil	7,7	7,4	0,3
Hong Kong	7,6	7,6	0,0
Itàlia	7,6	7,4	0,2
Sudàfrica	7,6	7,5	0,1
Taiwán	7,5	7,5	0,0
Índia	7,5	6,8	0,7
Mèxic	7,0	6,6	0,4
China	6,5	6,5	0,0
Rússia	6,1	5,9	0,2
Promedio	7,9	7,8	

Font: Transparency International. Informe del IFS de 2011 . Recuperat de <http://www.transparencia.org.es>

Taula 3.2 Índex de Fonts de Suborn per sectors 2011

Posició	Sector	Puntuación del sector
1	Agricultura	7,1
1	Industria ligera	7,1
3	Sector aeroespacial civil	7,0
3	Tecnología de la información	7,0
5	Sector bancario y de finanzas	6,9
5	Silvicultura	6,9
7	Servicios para el consumidor	6,8
8	Telecomunicaciones	6,7
8	Transporte y almacenamiento	6,7
10	Sector de armamento, defensa y militar	6,6
10	Pesca	6,6
12	Industria pesada	6,5
13	Sector farmacéutico y de atención de la salud	6,4
13	Generación y transmisión de energía	6,4
15	Minería	6,3
16	Petróleo y gas	6,2
17	Sector inmobiliario, de propiedades y servicios empresariales y jurídicos	6,1
17	Servicios públicos	6,1
19	Contratos de obras públicas y construcción	5,3
	Promedio	6,6

Font: Transparency International. Informe del IFS 2011. Recuperat de <http://www.transparencia.org.es>

12. Annexos

Annex 1.1 Exemple de Codi de Conducta: *Acción Contra el Hambre*

- **Carta de Principis d' *Acción contra el Hambre***

Acción contra el Hambre basa la seva activitat en els següents principis:

Independencia
Para conservar su independencia moral y económica, Acción contra el Hambre actúa en función de sus propios principios y nunca en función de los intereses de la política interna, externa o gubernamental.
Neutralidad
Acción contra el Hambre obra dentro del respeto a una estricta neutralidad e imparcialidad política y religiosa. Sin embargo, puede verse llevada a denunciar los atentados a los derechos humanos de los que sea testigo, así como los obstáculos interpuestos al buen desarrollo de su misión humanitaria.
No discriminación
Acción contra el Hambre rechaza, en su acción, toda discriminación por motivos de etnia, sexo, religión, nacionalidad, opinión o clase social.
Acceso libre y directo a las víctimas
Acción contra el Hambre basa sus intervenciones en la exigencia del libre acceso a las víctimas y del control directo de sus programas, asegurándose los medios para conseguirlo. Verifica que los recursos lleguen directamente a los beneficiarios. En ningún caso, los colaboradores con los que trabaja sobre el terreno serán los beneficiarios directos de sus programas.
Profesionalidad
Acción contra el Hambre basa la concepción, realización, gestión y evaluación de sus programas en la profesionalidad y la experiencia de sus recursos humanos, con el fin de optimizar la eficacia y correcta utilización de sus recursos.
Transparencia
Acción contra el Hambre se compromete, ante sus beneficiarios, colaboradores y donantes a respetar la transparencia e información sobre el destino y la gestión de los fondos recibidos, y a dotarse de todas las garantías para verificar su buena gestión.

- **Resum del Codi de Conducta de la CONGDE**

Acción Contra el Hambre, assumeix i treballa en el marc del Codi de Conducta de la CONGDE (Coordinadora ONG Para el Desarrollo de España), el qual es pot trobar a la seva pàgina web, <http://www.congde.org>.

Capítulo 1. Identidad

- ✦ Compartimos el esfuerzo por lograr unas relaciones Norte-Sur más justas y erradicar las causas que originan la pobreza y las desigualdades.

Capítulo 2. Campos de trabajo

- ✦ Proyectos de desarrollo
- ✦ Ayuda humanitaria y de emergencia
- ✦ Sensibilización y Educación para el Desarrollo
- ✦ Investigación y reflexión
- ✦ Incidencia política
- ✦ Comercio Justo

2.1. Proyectos de desarrollo

- ✦ En colaboración con las organizaciones del Sur.
- ✦ Prioridades y protagonismo de los beneficiarios.
- ✦ Especial atención a los grupos más vulnerables.

2.2. Ayuda humanitaria y de emergencia

- ✦ Se busca que contribuya al desarrollo de las poblaciones afectadas por las catástrofes o conflictos.
- ✦ Se intenta utilizar recursos locales.
- ✦ Participación de la población afectada.

2.3. Sensibilización y Educación para el Desarrollo

- ✦ Se informa a la sociedad sobre la pobreza, sus causas y posibles soluciones.
- ✦ Se promueve un cambio social basado en criterios de justicia, paz, igualdad y participación.

2.4. Investigación y reflexión

- ✦ Se analizan las causas de la pobreza y las desigualdades.
- ✦ Se realizan proyectos de investigación, publicaciones, cursos, seminarios, foros de discusión, etc.

2.5. Incidencia política

- ✦ Se realizan acciones de información, diálogo, presión y denuncia.
- ✦ Se fomentan la movilización y la participación social.

2.6. Comercio Justo

- ✦ Un comercio basado en el trato directo y el respeto mutuo.
- ✦ Tiene en cuenta no sólo criterios económicos, sino también sociales y ambientales.

Capítulo 3. Relaciones

- ✦ En el Sur trabajamos en colaboración con las organizaciones locales, fomentando la construcción de tejido social.
- ✦ En el Norte trabajamos con otras ONG y movimientos sociales, promoviendo la participación ciudadana.

3.1 Relaciones con empresas

- ✦ Se respetarán los valores de independencia, transparencia y eficacia.
- ✦ Las empresas deberán:
 - Respetar los derechos humanos
 - Cumplir los 8 Convenios principales de la OIT
 - Respetar el medio ambiente
 - Respetar la salud pública
- ✦ No se establecerán relaciones con empresas que fabriquen armas o trafiquen con ellas.

Capítulo 4. Organización

4.1. Transparencia y gestión:

- ✦ Las ONGD deben facilitar información sobre: líneas de actuación, programas, objetivos, recursos y órganos de gobierno.
- ✦ Las ONGD deben publicar una memoria anual, que incluya datos económicos.

4.2. Recursos económicos:

- ✦ La captación de fondos se ajustará a los principios del código.
- ✦ La memoria anual incluirá las cuentas económicas.
- ✦ Las ONGD con ingresos anuales superiores a 300.000 € realizarán auditorías externas.

4.3. Recursos humanos:

- ✦ Se evitará cualquier discriminación, fomentando la igualdad de género y la participación de las minorías.
- ✦ Se definirán las relaciones con el personal voluntario.

Capítulo 5. Comunicación y publicidad

- ✦ La comunicación y la publicidad son instrumentos de sensibilización y educación para el desarrollo, **coherentes con el trabajo de las ONGD**, y sirven para la toma de conciencia de los problemas de desarrollo y para fomentar la participación ciudadana.
- ✦ Los mensajes deben reflejar la realidad del Sur, sin ser catastrofistas, idílicos o discriminatorios.
- ✦ No deben expresar una superioridad del Norte.
- ✦ Deben situar como protagonistas a las personas y pueblos del Sur.
- ✦ Cuando la comunicación se realice en el marco de una **colaboración con empresas**, las ONGD velarán igualmente por el cumplimiento de las pautas de comunicación recogidas en este capítulo.

Capítulo 6. Aplicación del Código

- ✦ Las ONGD miembros de la CONGDE deberán suscribir formalmente el código.
- ✦ Las ONGD deberán realizar las adaptaciones necesarias en sus estatutos, órganos, métodos, presupuestos, etc.

Capítulo 7. Difusión del Código

La CONGDE y las ONGD lo darán a conocer a:

- ✦ Organizaciones firmantes
- ✦ Socios/as y colaboradores/as
- ✦ Contrapartes, administraciones, medios de comunicación, empresas e instituciones que colaboren con las ONGD
- ✦ Opinión pública
- ✦ Coordinadoras Autonómicas y Locales

Capítulo 8. Cumplimiento del Código

Se crea una **Comisión de Seguimiento** para:

- ✦ Fomentar la difusión del Código.
- ✦ Promover su seguimiento por las ONGD.
- ✦ Velar por su cumplimiento.
- ✦ Interpretar el Código y asesorar a las ONGD en su aplicación.